

Porabje

ČASOPIS SLOVENCEV NA MADŽARSKEM

Monošter, 27. marca 2014 ☼ Leto XXIV, št. 13

Občni zbor ZSM

Šanji Bedič izvoljen za predsednika nadzorne komisije

»Programi, ki smo jih pripravili za leto 2014, so različni in bodo služili vsem generacijam, tako mladim kot starejšim. Obsegajo vsa področja življenja, temeljijo na ohranjanju naše bogate tradicije in skrbijo za ohranjanje slovenskega jezika ter naše kulture,« je na rednem letnem občnem zboru, ki ga je v petek, 21. marca v Slovenskem domu v Monoštru pripravila Zveza Slovencev na Madžarskem (ZSM), povedal njen predsednik Jože Hirnók.

Od sto registriranih članov se jih je občnega zbora udeležilo 38, zato je bilo zaradi nesklepčnosti potrebno sestanek preložiti za pol ure. Po opravljenih administrativnih postopkih - sejo je vodila sekretarka ZSM Gyöngyi Bajzek - se je Jože Hirnók ozrl na opravljeno delo v minulem letu. Naštel je vrsto prireditev, predvsem kulturnih, in številna srečanja s politiki ter predstavniki različnih institucij iz Slovenije in Madžarske. »Za razvoj in obstoj naše skupnosti je pomembno tudi gospodarstvo. Naša razvojna agencija uspešno vodi evropske projekte in bo kmalu dogradila vzorčno kmetijo na Gornjem Seniku. Slovenska društva v Sombotelu, Budimpešti in Mosonmagyaróváru tudi

Občni zbor je sprejel poročilo o delu in gospodarjenju ZSM. Prvi z leve Šanji Bedič, ki je bil izvoljen za predsednika nadzorne komisije

Tajno glasovanje

uspešno delajo in veliko pripomorejo k ohranjanju slovenskega jezika in kulture. Društvo porabskih upokojencev, Kulturno in turistično društvo Andovci in društvo mladih so prav tako imela veliko odmevnih prireditev,« je dejal Hirnók in dodal: »Žal, moram povedati, da je naša matična država v veliki gospodarski krizi, zato je vlada uvedla določene varčevalne ukrepe. To pomeni, da tudi naše slovenske organizacije dobivajo manj denarja iz Slovenije. Tudi občine in društva iz Slovenije imajo manj prireditev, naše kulturne skupine pa malo manj povabil. Kljub temu so imele v tem obdobju okrog sto nastopov, tako v Sloveniji kot na Madžarskem.«

Finančno plat delovanja ZSM (podrobneje o tem v eni naslednjih števil Po-rabja) je predstavila računovodkinja Brigita Korpič, ki je odgovorila tudi na nekaj pisnih vprašanj Jožeta Karbe. Le-ta so bila več ali manj povezana z gospodarjenjem ZSM in Porabja d.o.o. v letu 2013. Sledilo je še zadnje dejanje občnega zbora. Na tajnem glasovanju je bil za novega predsednika nadzorne komisije soglasno izvoljen Šanji Bedič.

Silva Eöry

SLOVNICA AVGUSTA PAVLA - SPOMENIK PREKMURSKEMU JEZIKU

Po lanski predstavitvi v Sombotelu so prevod Prekmurske slovenske slovnice - Vend nyelvtan dr. Avgusta Pavla predstavili na odlično obiskani prireditvi v avtorjevi rojstni vasi Cankovi. Na prijeten kulturni večer, posvečen jeziku, literaturi in kulturi, je prišla tudi Pavlova hči Judita, ki je pred začetkom dogodka skupaj z etnologinjo Marijo Kozar položila cvetje k očetovemu spomeniku.

Obiskovalce v domala polni dvorani vaško - gasilskega doma je pozdravil župan Drago Vogrinčič. Zelo ponosen na slavnega rojaka, akademik dr. Anton Vratuša je govoril o svoji poti v svet in doživljanju dela dr. Avgusta Pavla, cankovsko narečje je predstavila akademikinja dr. Zinka Zorko, prevod Prekmurske slovenske slovnice pa sta predstavila urednik knjige dr. Marko Jesenšek in prevajalka slovnice dr. Marija Bajzek Lukač. V imenu mariborske Univerze in rektorja dr. Daniela Rebolja je udeležence prireditve nagovorila prorektorica dr. Mihaela Koletnik in povedala, da Univerza namenja posebno pozornost tudi sodelovanju s Prekmurjem in Porabjem, saj je dr. Zinka Zorko že leta 1972 začela proučevati porabsko narečje. Prireditve se je udeležila tudi predsednica Kulturnega društva člen 7 za avstrijsko Štajersko mag. Suzanne Weitlaner, kajti v hiši v Potrni, kjer je zdaj kulturni dom štajerskih Slovencev, so po preselitvi iz Cankove živeli Pavlovi starši, ki jih je večkrat obiskal. V prijetnem kulturnem programu so nastopile učenke in učenci domače osnovne šole. Do-

godek je pripravila občina Cankova v sodelovanju z Univerzo v Mariboru in Ustanovo dr. Šiftarjevo fundacijo.

Dr. Anton Vratuša, eden iz-

da me ljudje ne razumejo in mi govorijo 'Ich verstehe nichts.' Jaz nisem razumel njih, oni niso razumeli mene. Če sem šel malo dalje na vzhod, so

jezika, doktoriral pa iz literarne zgodovine in bil eden redkih, ki se je z enakim zanimanjem ukvarjal z jezikom in literaturo južnoslovanskih narodov. »Začel sem v Srednji Bistrici, pa v Bogojini, pri Gradu in med Porabskimi Slovenci. Stanoval sem pri slovenski družini Bedičevih. Raziskoval sem, kako govorijo ljudje treh generacij: dedek, oče, sin. Poslušal sem in zapisoval, kar je potekalo brez vseh tehničnih

tudi z drugimi: »Na univerzi in Slovenski akademiji znanosti in umetnosti sem preštudiral, kar so že drugi naredili pred mano in ugotovil, da ne bo šlo...« Ukvarjal se je tudi s Sebeboškimi urbarji in se o tej tematiki pogovarjal s pokojnim dr. Vanekom Šiftarjem, vendar so okoliščine napletle tako, da je za zdaj ostalo zgolj pri pogovorih. Mimogrede: s korespondenco dr. Avgusta Pavla se je v diplomski nalogi iz zgodovine pri dr. Andreju Hozjanu ukvarjala tudi Mateja Žižek iz Murske Sobote in pri tem sodelovala tudi z Judito Pavel.

Dr. Zinka Zorko je z besedo in vizualnim zapisom predstavila narečje Cankove in spregovorila širše o pomenu narečij in nadaljevanju tradicije pisanja v prekmurškem knjižnem jeziku. Omenila je literarna dela v narečju, romane Franceka Mukiča, najnovejšo pesniško zbirko Ferija Lainščka *Ljubezen*, ki smo jo predstavili tudi v Porabju, in pozvala, naj varujemo slovenski jezik in kulturo, ker se bomo le na ta način Slovenci ohranili. Kako težko in dolgo je nastajal prevod slovnice dr. Avgusta Pavla in kako je potekalo zahtevno prevajanje in urejanje knjige sta udeležencem povedala urednik dr. Marko Jesenšek in prevajalka, Porabska Slovenka, Gornjeseničanka dr. Marija Bajzek Lukač, in kar je že bilo zapisano z lanske predstavitve v Sombotelu v 1. številki letošnjega Porabja, zato tega ne kaže ponavljati.

Ernest Ružič

Marija Kozar, etnologinja, tudi odlična poznavalka življenja in dela dr. Avgusta Pavla, in hči Judita Pavel ob spomeniku očeta, prvega prekmurskega znanstvenika, jezikoslovca, literarnega zgodovinarja, pesnika in pisatelja, prevajalca in neutrudnega kulturnega posrednika med Madžari in Slovenci

med pobudnikov za prevod in izdajo Pavlove, leta 1942 v madžarskem jeziku napisane slovnice, je obudil spo-

mi govorili 'Nem értem,' zato sem med pasenjem krav sklenil, da se grem učiti jezike.« Čeprav številni

pripomočkov, ki so zdaj na voljo, ampak je bil pomemben sluh.« Akademik Anton Vratuša se je zgodaj

seznanil z delom dr. Avgusta Pavla in sklenil, da gre po njegovi poti, vendar je dober namen prekinila vojna in povojne obveznosti, ki se jim tedaj ni bilo mogoče izogniti, z zahtevo nekega črnogorskega generala, da bosta morali univerza in slavistika, ka-

Urednik prevoda Prekmurske slovenske slovnice - Vend nyelvtan dr. Marko Jesenšek, prevajalka slovnice dr. Marija Bajzek Lukač, akademikinja dr. Zinka Zorko, dialektologinja, akademik dr. Anton Vratuša in župan Drago Vogrinčič

mine na zgodnje otroštvo, ko je odšel iz Slavečkega brega v Mursko Soboto, in pojasnil, zakaj je šel: »Vedno, ko sem prišel do Sotinskega brega, sem ugotovil,

Slovenci poznajo akademika Antona Vratušo bolj kot politika, je vrhunsko izobražen jezikoslovec in humanist, ki je začel z raziskovanjem narečij, diplomiral iz

mor je želel, pač počakati. Pri dr. Avgustu Pavlu je Vratušo posebej zanimala korespondenca z znanimi osebnostmi v Sloveniji, denimo z dr. Vilkom Novakom pa

Svetešnji 15. občni zbor SKD Avgust Pavel v Somboteli

Desetletje pa pau – telko cajta je že minaulo od tistoga, gda so davnoga leta 1999 napravili Slovensko kulturno društvo Avgust Pavel v največšem varaši Železne županije. Že edno leto prva so v Somboteli napravili manjšinsko samoupravo, narodnostni delavci pa so se odlaučili, ka zvün politične, ustanovijo eške civilno organizacijo. V preminauči petnajseti

balom, marciuša so člani šli na Pavlovo turo kauli Monoštra. Na dnevi mater(ne rejči) so stari stariške vküper gorstaupili z vnüki. Junija so Slovenci s Sombotela gorpoiskali vse porabske vesnice, srečali so se z andovski mi padašami tō. Prijateljstvo so godržali s soboškimi Madžari pa s kulturnim društvom s Cankove. Kak vsikšo leto, so juniuša odišli na prauško v Slo-

volitev za lokalne narodnostne samouprave. Predsednica Sombotelske slovenske samouprave *Marija Kozar* je povödala, ka so narodnostno lišto Državne slovenske samouprave gorprijali, pa ka što so na toj lišti. Predsednica je gučala o pomeni narodnostnoga zagovornika, depa je povödala, ka so za sombotelske Slovence eške dosta bole važne djesenske volitve v lokal-

Sombotelški Slovenci so svetili svoji 15 lejt

lejtaj sta društvo pa samouprava vküper organizerali više 200 programov, sombotelska slovenska skupnost pa je gratala edna najbolje aktivni skupin domanji Slovencov.

Na 15., svetešnjom občnom zbori so se Slovenci oprvim spominali na tiste člane, šteri so v preminaučom leti na vōke zapistili te svejt. Svejče so gorele za strino *Marijo Lóczi*, za *Gyöngyi Sefcsik* pa za *Károlya Vargo*.

Predsednica slovenskoga kulturnoga društva *Ibolya Dončec* je navzaučim povödala, kak je društvo vertivalo v preminaučom leti. Peneze je organizacija leta 2013 dobila od Urada za Slovence v zamejstvu in po svetu, iz 1% porcov članov, iz članarine pa iz tombole na bali, daubleno je društvo ponūcalo za programe. V leti 2014 more organizacija vertivati z menje penez, je povödala predsednica, ka znamenüje menje programov. Dosta se prej štē tau tō, če se prišika letos pá ustanoviti narodnostno samoupravo. V leti 2013 je melo slovensko društvo v Somboteli više dvajsti programov. Leto se je začnilo z

venijo, v bregē Brkini. Radüvali so se Porabskomi dnevi s festivalom praženi krumplinov.

Sombotelske spominčice so spejvale z betežnimi mladimi, na 20. jubileji monoštarski ljudski pevk, na vaškom dnevi na Gorenjom Seniki, na Narodnostnom dnevi v Somboteli, v Šalovci, Murski Soboti pa eške indrik. Skupina je novembra svetila svoj 10. jubilej, za tau priliko je slovenska samouprava vödala njini druği CD. Leto se je skončalo z Miklaušom, nut so pokazali knige Avgusta Pavla, v cerkvi svetoga Martina je spejvo Cerkvini zbor sv. Cecilije z Gorenjoga Sinika.

Za leto 2014 je že ranč tak napravljen plan. Ples, borovo gostüvanje pa občni zbor so že za nami, Pavlova tura, den mater(ne rejči), prauška, narodnostni den pa Miklauš eške dale ostajajo. Sombotelske spominčice do spejvale, kama koli je pozovējo.

Na občnom zbori – šteri je ovak biu na den madžarskoga državnoga svetka – so se mogli mujs pogučavati o registraciji za volitve za narodnostnoga zagovornika (szószóló), pa djesenski

ne narodnostne samouprave. Če nedo mogli znauvič postaviti samoupravo, brezi njene pomoči društvo tō nede moglo delati. Zatok prosijo vse Slovence, aj se registrerajo kak člani narodnosti.

Kak se leko v pau vōre povej, ka se je v preminauči petnajseti lejtaj zgodilo? Tau so probali sodelavci oddaje Slovenski utrinki, šteri so napravili eden film o najbolje važni dogodkaj od začetka srečevanja sombotelski Slovencov. Navzauči so se na glas smedjali pa veselili, gda so na filmi vidli sebé ali svoje padaše pred več kak desetimi lejtami. »Sombotelški utrinki« so tistim, šteri so tam bili, nazaj pripelali lejpe spomine, štere so vküper preživeli.

Rojstnoga dneva pa nega brezi torte. Na lejpom svetki Slovenskoga kulturnoga društva Avgust Pavel so domanji Slovenci slatek žma z guta dozaprali z malo süjim vinom. Če smo pa kaulipoglednili, smo leko na pamet vzeli, ka je ranč ednoga mladoga nej bilau. Kak bau v prišešnji 15 lejtaj, sombotelski Slovenci?

-dm-

Pavlova plaketa za Aranko Schwarcz

Na madžarskom državnem svetki 15. marciuša se po cejlom Vo-grskom, pa eške vseposedik po svejti, gde Madžari živejo, spominajo na revolucijo leta 1848, pa na bojno za slobaudnost, štera je eške leto pa pau trpela.

Kauli toga dneva majo šegau držati svetešnji djilejš Skupščine Železne županije (Vas Megye Közgyűlése) nindri v županiji, letos

Aranki Schwarcz je priznanje prejkda predsednik županijske skupščine Ferenc Kovács

so se gostje zbrali v Županijskoj iži v Somboteli. Na tom djilejši prejkdajo priznanja za tiste lidi, šteri so v žitki dosta napravili za županijo.

Predsednik Skupščine Železne županije *Ferenc Kovács* je v svojem guči tapravo, ka je sprtolejtje simbol navvoga narodjenja, obnauve pa lübezni. Gestejo prej spomini, štere prejkdamo svojim mlajšam. Takši svetek je na priliko za Madžare 15. marciuš, ka če rejsan smo pred 166 lejtami nej živeli, nega Vaugra na svejti, ka bi nej svetiu. Revolucija je bila nauva svejklost v žitki naroda, pokazala je, ka se moremo prauti zahodnoj civilizaciji orienterati. Tak se je naraudo moderni narod, brezi revolucije bi nej bilau Madžarske v 21. stoletji. Moremo prej biti gizdavi na gezero lejtini rosag, na gezik pa na kulturo. Na tau, ka živemo v demokratičnoj Europskoj uniji, je tapravo predsednik Kovács.

Na svetešnjom djilejši so prejkdali priznanja za delo na področjaj gospodarstva, novinarstva, javne uprave, šaulstva, kulture, znanosti, zdravstva, športa pa eške za drüge dele. Z Monoštra so valo dobili škonik šaule Jánosa Aranya *Miklós Lőrincz*, asistentka v laboratoriji *Tóth Károlyné*, prejdjen v fabriki Opel *Tamás Solt* pa voditeu nemške samouprave v Varaši *Helmut Paukovits*. Pavlovo plaketo, štera je županijsko priznanje za kulturo manjšin, so dobili nemški padar pa politik *dr. Miklós Wenczl*, trgé Rovati, vzgojiteljica iz Narde *Gizella Mohos*, ravnateljica šaule v Židanu *Mária Szabó* pa ljudski plesec *József Timár* ino edna Porabska Slovenka, *Aranka Schwarcz*.

Strina Aranka s Slovenske vesi so bili cuj že pri začetkaj Ljudski pevk Monošter, pa so bili voditeljica skupine vsej dvajsti lejt, ka so varaške ženske spejvale. Zvün toga so sedem lejt starejšo žensko špilali v več igraj gledališke držine Nindrik indrik, tak so dosta napravili za godržanje slovenske pesmi pa gezika. So članica Slovenske zveze pa Društva porabski upokojencov, štere vsikšo leto zovejo grauздje brat na svoj gračenek. Dugo cajta so sobe vödavali pa vsikdar dosta küjali, zatok so slovenskoj mladini večkrat z veseldjom nutpokazali tradicionalno porabsko gesti.

Strini Aranki Schwarcz gratulejramo za lepo priznanje v imeni novin Porabje tō, pa jim želejmo eške dosta dugi, zdravi lejt.

-dm-

OD SLOVENIJE...

Slovinci nezadovoljni z delovanjem demokracije

Fakulteta za uporabne družbene študije v Novi Gorici je opravila anketo Slovenski utrip. Kot so ugotovili, je 33,9 odstotka vprašanih popolnoma nezadovoljnih z delovanjem demokracije v državi, zgolj nezadovoljnih pa je 30 odstotkov. Niti zadovoljnih niti nezadovoljnih je 28,3 odstotka anketiranih. Zadovoljnih z demokracijo v Sloveniji je 5,7 odstotka, popolnoma zadovoljnih pa 1,7 odstotka. Več kot polovica anketirancev, 54,2 odstotka, meni, da ima Slovenija demokracijo z večjimi težavami, sledijo tisti, ki menijo, da demokracija v Sloveniji sploh ne obstaja. Teh je 22 odstotkov. Zdajšnjo vlado podpira 25,2 odstotka anketirancev, 68,3 odstotka pa jih vlade ne podpira. Med strankami uživa, sodeč po anketi, največ podpore SDS, in sicer dobrih 11 odstotkov. Sledijo SD s 7,7 odstotka, PS s 4,9 odstotka in DeSUS s 3,4 odstotka. Manj kot odstotek glasov bi prejeli DL (0,8), SNS (0,6) in LDS (0,4). Če bi bile zdaj parlamentarne volitve, največ vprašanih, kar 34,5 odstotka, ne bi volilo nobene stranke, 19,9 odstotka jih ne ve, koga bi volili, 6 odstotkov pa jih ne bi šlo na volitve.

Od 50 do 75 milijard evrov v davčnih oazah

Po podatkih ameriškega ekonomista in raziskovalca svetovne industrije izogibanja davkom Jamesa S. Henryja so državljani Slovenije v tujino oziroma davčne oaze prenesli med 50 in 75 milijardami evrov. »To je kar visoka številka, pozivam Slovenijo, naj preveri in me popravi, če se motim,« je udeležence posveta državnega sveta z naslovom Kako vrniti denar, ki je bil iz Slovenije odnesen v tujino? izzval Henry, sicer direktor družbe Sag Harbor Group in član mreže raziskovalcev svetovne industrije davčnih oaz. Ameriški ekonomist je menil, da lahko Slovenija »odigra ključno vlogo v boju za davčno pravičnost«. Sloveniji je tudi predlagal, naj se zgleduje po trimilijonski ameriški državi Minnesota - iz katere prihaja sam -, kjer ljudje radi plačujejo davke, zato da bi imeli kakovostno izobraževanje, zdravstveni in socialni sistem ter dobro sodstvo.

PLAN PROGRAMOV

Drštva porabski slovenski penzionistov za leto 2014

Predsedstvo (elnökség) Drštva porabski slovenski penzionistov je pod vodstvom predsednice Marijane Kovač dosta programov vküp postavilo za letos. Slovenske penzioniste letos pet velki programov čaka, kam je furt vsakši član pozvan. Male programe vküp spravlja ena-ena ves, leko pa več vesnic tü. Mali programi so bola družinski, steri dosta bola leko vküp primejo penzioniste, se bola leko spoznavajo pa skrak pridejo eden do drügoga. Tej programi dosta leko pomorejo pri tejm, aj se drštvo, stero šté 130 članov, vsebola porazmeje pa vküp drži. Tak brodim, ka je tau zdaj fejs potrebno k tomi, aj znauva pa vse tak klapa, kak smo bili vcuj navčani od začetka mau. Predsedstvo si tau pravico tü gora drži, ka če de potrebno, te leko spremeni programe. Vse informacije, povezane s programi v vsakšoj vesi, kraji furt prejdni dajo na znanje lidam, oni so maust med penzionisti pa vodstvom. Delajo z dobre vole, za baug plati, steri so te srečni, če se lüstvo dá pozvati na programe, so aktivni, stere zovejo furt z velkim veseldjom.

Klara Fodor

VELKI PROGRAMI

- 2. *marcius*: FAŠENSKI KARNEVAL v Slovenskom daumi pa po Varaši
- 9. *majuš*: VOLILNI DJILEJŠ pa program, povezani z zdravdjom
- 17. *juniuš*: PRAUŠKA, povezana z IZLETOM z avtobusom v Budimpešto
- 3. *augustuš*: PIKNIK z veselim programom v Andovci
- 23. *november*: SREČANJE NA KONCI LETA z adventno-božičnim programom

MALI PROGRAMI

- 10. *apriliš*: LITERARNI VEČER s pisateljicov Beo Baboš Logar v Slovenskom daumi v Varaši v soorganizaciji Slovenske zveze
- 30. *apriliš*: Sodelovanje pri postavljanji mlaja Civilnoga foruma v Varaši
- 1. *majuš*: Sodelovanje s küjanjom porabskoga specialiteta v programi Civilnoga foruma v Varaši
- 20. *majuš*: TURA Z BICIKLINI v Sakaluvce, ogled svetlobnega križa pa djagerske kuče
- majuš*: Sodelovanje s kulturnim programom pri podiranji mlaja v programi Civilnoga foruma v Varaši
- juniuš*: PEJŠKI z Verice na Gorejnji Senik
- juniuš*: Ogled GRAČENKA PRONASA v Varaši
- augustuš*: V organizaciji KUD-a Budinci pejški demo po POUTI PO DOLAJ PA BREGAJ od Būdinec do Andovcec pa nazaj
- september*: PEJŠKI z Gorejnjoga Senika na TROMEJNIK
- oktober*: TRGATEV pri vertinji Aranki Schwarcz v VARAŠI
- oktober*: Kukarco mo brali po indašnjom v Slovenskoj vesi

Predsedstvo drštva

Na kratko

Letos je Turistično društvo Cankova sedemnajstič organiziralo Jožefove dneve v vaško-gasilskem domu na Cankovi. V nedeljo, 16. marca, se je prireditve udeležilo sedem rokodelcev iz Porab-

ja, na njej so predstavili svoje izdelke. To so bili: Iluška Dončec in Ana Ropoš (papirnate rože) ter Ilika Dončec (izdelki iz volne) iz Števanovcev, Margita Korpič (kvačkane figure) iz Monoštra,

Marija Čato (papirnate rože) z Dolnjega Senika, Alojz Hanžek (pletene košare) pa Micka Ropoš (izdelki iz kuruznega ličja). Na razstavi so tudi drugi obrtniki razstavljali svoje izdelke, ki so jih obiskovalci lahko tudi kupili.

14. marca se je odvijala prireditev ob dnevu žena v vaškem domu v Domanjševcih. V kulturnem programu je sodelovala tudi Folklorna skupina ZSM z Gornjega Senika, ki se je predstavila s porabskimi plesi.

GREHI VALERIJE PERGER

Čeprav nisem nobena funkcionarka, diplomatka ali političarka, ampak le navadna javna uslužbenka, se name in na moja dejanja gleda, kot da sem 24 ur neka »VIP-persona«, ki ne sme niti pisniti, ne imeti svojega mnenja, ne česar koli videti ali slišati, kaj šele komentirati... Redno spremljam številne medije (Gospodje, ponižno vprašam, a tega tudi ne bi smela?), kakšne zanimivosti mi posredujejo tudi moji fb-prijatelji iz Slovenije, Madžarske, Avstrije, Italije, Amerike, Brazilije, Rusije, Ukrajine... In med številnimi drugimi komentatorji tudi sama poskrbim za kak odziv. Kot običajna DRŽAVLJANKA seveda, preko svojih treh privatnih e-naslovov, preko facebooka itd. In neki dan sem komentirala tudi članek na portalu Slovencev v Italiji; nekaj vrstic in konotacija na porabsko žalost... Komentar je nekaj dni bil na moji fb-strani (seveda je še vedno!!), veliko ljudi ga je bralo, nekateri so mi tudi sporočali, kako resnično je, kar sem zapisala... In - tišina. Vsi smo pozabili, svet se je vrtel dalje, z novimi zgodami, nezgodami in prigodami. Vse dokler...

Vse dokler nisem dobila za lekturo za časopis Porabje članka o sestanku predsednikov osmih organizacij/društev Slovencev iz t. i. zamejstva, združenih pod imenom SLOMAK, avtorja Ernesta Ružiča, ki ste ga lahko brali v 12. številki na 1. strani. Zapis se končuje „neverjetno zanimivo“, zato sem se odločila reagirati. Je pač sodoben pranger (sramotilni steber) za tiste, ki nekaj opazijo in to povedo ali zapišejo, in ne za tiste, ki neprimernosti, ki so jih ti drugi opazili, počnejo! Razumi, če moreš!! Smešno, tragikomično, rumeno, so bile moje prve misli... O tem sestanku sem namreč našla še dva obširna članka (Primorski dnevnik in koroški slovenski portal na ORF), ki nobeden ni vseboval tega zaključnega feferona. In sem vprašala urednico: Kaj imajo bralci od tega rumenega dodatka? Rekla mi je, da informacijo o tem, kaj se je dogajalo na sestanku... Žal - je res in ni res!!! Iz takega invalidnega sporočila bralci pač ne morejo izvedeti, kaj je grozna Valerija Perger ušpičila, ampak je pisec vrgel le kost za glodanje v smislu „spet je nekaj ušpičila“! Na pranger z njo! Zakaj se to mora pojaviti samo v Porabju, je jasno... Zato, ker rabijo preusmeritev pozornosti na to, kaj nekdo (beri VP) reče o tem, kar ni v redu. Da pa določena dejanja nekaterih res presegajo meje dobrega okusa in pristojnosti že zelo dolgo, pa je nepomembno...

Prvič, gospodje, bodite malo bolj natančni: To ni bil članek, ampak nekajvrstični facebook komentar, med kakšnimi 30 drugimi, ki ga je prinašalec grozne informacije na sestanek iztrgal iz konteksta in prekvalificiral kar v članek na Slomedii! Drugič, meje dobrega okusa so v Porabju že davno presežene, pa ne s facebook komentarji državljanov, ki jim ni vseeno, ampak z dejanji in delovanjem odgovornih za stanje duha in jezika tu na Vzhodu!!! Tretjič, moje pristojnosti??? Seveda! Delam strokovno od pike do vejice, od klica do dvopičja, vse, kar imam zapisano v pogodbi o strokovnih nalogah. Strokovno, natančno, korektno - odlično torej! Tako menijo tisti, ki sem jim odgovorna za svoje strokovno delo, in jih imam za kompetentne pri presojanju le-tega... Nobenih pristojnosti kot javna uslužbenka nisem preseгла! Ali - sem morda javna uslužbenka, robot, delujoč 24 ur na dan??? Nisem, gospodje, in nikoli ne bom! Četrtič, ljubi bog, saj ste v svoji zanesenosti vse pomešali! Da boste o nečednostih DRŽAVLJANKE VP poročali kar šolskemu ministrstvu??? Sancta simplicitas!! A mislite, da sem tako zelo pomembna, da se bo le-to ukvarjalo s tem, kaj počne ena od stotisočih javnih uslužbenk ob desetih zvečer na facebooku??? Gospodje, slovensko šolsko ministrstvo ima ogromno pomembnejšega dela...

Znova smo se poklonili spomini na mladoga partizana Alojza Škrjanc-Mirka

Društvo za negovanje tradicij NOB (Društvo, ka skrb ma, aj se ne pozabi, kak smo Slovenci gor stanoli prouti okupatori v drugoj bojni) se je na prvi sprtolejšni den (21. marca) vküper najšlo na varaškom cintori. Tam je pokopani Alojz Škrjanc-

Mirko, mladi partizan, ka je biu bujti v Porabji. Že je skur konec bojne bilou. Un pa njegvi partizani so škeli lidi vküper pobrati, aj se organizirajo, ka po bojni Porabje kcui k Slovenji stoupi. Depa, že na drugi den so je gor najšli žandarge pa soldaki. Začnolo se je strejlanje. V tejn bitji je Mirko bujti biu, drugi trinajst partizanov se je s strejlanjom v iz obrouča potejgnolo.

V spomin na vse tou zatoga volo društvo na den njegve smrti na najegvom grobi vsigdar organizirajo komemoracijo, vejnece dejejo na grob pa vužgejo svečje. Tou leto je guč emo Ivo Gerenčer, predsednik Odbora prekmurske čete in brigade, recitejrali so dijaka monoštrske gimnazije Žökš, Krištof Časar pa Miki Roš. Takšo tradicijo škejo eške tadale držati, ka spomin na te mlade lidi, ka so se prouti fašizmi upirali, ne smej preminouti. Tou leto ji je bilou prejk sedemdeset, ka so prišli (Združenje borcev za vrednote NOB Murska Sobota, predsednik Evgen Emri; Lendava, predsednik Jože Vidič; in K.O. Rogaševci, Tišina in Murska Sobota) drugo leto, pravijo, de ji eške več.

MR

In, petič, kot državljanica VP imam pravico videti, vedeti, slišati, misliti in povedati!! Ali - mi jo boste vzeli??? Ali bomo šli vse do Severne Koreje? Gospodje, cesar je nepreklicno gol - preberimo spet in spet dobrega starega Andersena!

In kot sem zapisala v pismu koordinatorki SLOMAK:

“Spoštovana gospa in gospodje v SLOMAK, če je vaše primarno poslanstvo branje fb-komentarjev in poglobljena analiza le-teh ter ukrepanje proti piscem, se Slovincem pred mejo pišejo žalostni prihodnji časi... In bo ohranjanje edine pomembne svetinje vseh - slovenskega jezika - le še pobožna želja nas, sanjačev in naivnežev...”

Kolega Ernest Ružič - objektivnost pač ne sme biti subjektivna kategorija, če si mi že omenil, da si me dodal v imenu objektivnosti... Seveda pa je to moj prvi in zadnji zapis na to temo, ker spoštujem bralce, in ne bom kradla prostora zanimivejšim sporočilom...

VALERIJA PERGER
DRŽAVLJANKA

... DO MADŽARSKE

Soočenja med kandidatoma za mandatarja desnice in leve ne bo. Mandatar združenja levih in liberalnih strank Attila Mesterházy je javno pozval mandatarja FIDESZ-a in Krščanskih demokratov, sedanjega predsednika vlade Viktorja Orbána, naj se pred volitvami udeleži soočenja. Za datum debate, ki naj bi jo prenašala televizija, je predlagal 5. april, na predvečer parlamentarnih volitev.

Tiskovni predstavnik stranke FIDESZ je izjavil, da se Viktor Orbán ne želi udeležiti soočenja, kajti pravzaprav se ne ve, kdo je vodilna oseba levo-liberalnega združenja. Ali je to Attila Mesterházy ali Ferenc Gyurcsány ali Gordon Bajnai. Po mnenju sedanje vladne stranke na levi ni take osebnosti, ki bi zmogla alternativo vladi oziroma bila sposobna vladati, zato ni pogojev za soočenje.

Več kot polovica Madžarov kritična do Evropske unije

Agencija Ipsos je opravila raziskavo v desetih državah Evropske unije, med njimi je bila tudi Madžarska. 68 odstotkov ljudi meni, da zadeve v Uniji ne grejo v pravo smer, vseeno bi pa iz unije izstopilo le 19 odstotkov državljanov teh držav. 61 odstotkov Madžarov meni, da so procesi v EU neugodni, toda le 17 odstotkov bi jih zapustilo EU. Raziskava je pokazala, da je pozitiven odnos do vrednot unije najbolj značilen za Nemce, Poljake in Madžare, kajti v teh državah 39 odstotkov anketirancev meni, da so dogajanja v Evropski uniji pozitivna. 55 odstotkov Madžarov je mnenja, da zagotavlja unija bogatejšim članicam neupravičene prednosti.

Hrvati demantirali izjavo ministra

Madžarski obrambni minister Csaba Hende je v govoru v Kunszállásu govoril tudi o tem, da je Hrvaška zaprosila Madžarsko za varovanje hrvaškega zračnega prostora, kar je hrvaško obrambno ministrstvo demantiralo na svoji spletni strani.

Mlajši, pomagajte eden drugomu

Kovačin Ani, po možej Časar v Andovci žive na ednom najlepšom kraji na konci vesi. Leko povejmo, ka na njigvi ram vsigdar sonce sije, zato, ka so vrkar na brgej. Zazranka so oni prvi, stere sonce posvejti pa slejdnji so v vesi, na štere ešče sonce sije, da so drugi že v tejnji. Kak Ani pravi, ona bi od tec za niše pejnaze nej odišla, ka koli bi njej leko obečali. Dapa ona se je ovak nej tū naraudila, liki na Verici, samo te je sé prišla, gda se je oženila. Štiri mlajše je rodila, trgé so se že voodnesli, tak pa te zdaj že samo z možaum pa z vekšim sinaum so trgé doma. Dapa tau je samo med kednom tak, zato ka nega taše sobote pa nedele, ka mlajši bi go nej poglednili.

- Ani, steroga leta si prišla ti sé v Andovce?

»1968. leta, te, gda sem se oženila, te sem sé prišla, pa od tistoga mau tū živem, gde se mena spoj fejest vidi, tak mislim, ka v drugoj mejsti bi že vejn ranč nej mogla živeti. Dapa sprvoga je tau nej tak bilau, najbola pa tistiva dva kedna sem domotože mejla, gda sem po gostüvanji nej smejla domau.«

- Zaka?

»Zato, ka te tak bilau, ka po gostüvanji je sneja nej smejla domau titi, če bi domau üšla, te bi nej mejla sreče. Tau so prvin fejest držali, pa zavolo tauga sem dja tō nej mogla, zaman bi rada üšla domau. Komaj sem te dva kedna vōpričakala, aj mo leko domau üšla. Vejš, ka sprvoga je zato špajšno bilau, gda si nikanej vedo, kak trbej pa kak delajo domanji, tak ka nej je vseeno bilau. Sneja se je fejest mogla držati, zdaj je tau že tak dobro, ka mladi poseba dejo. Oni vejo, ka delajo pa kak škejo, pa niške njim ne zapovejda. Dja sem zato vsigdar taša bila, ka nikdar nika sem nej nazaj gučala, nikdar v žitki nikanej, vse sem napravla, ka je trbelo.«

- Prvin tau vsakši tak držo, ka dva kedna po gostüvanji

so sneje nej šle domau?

»Dja tau tak mislim, ka je tau tak bilau. Vidiš, tauga gnesden več nega, pa itak ranč tak dobro je ali ešče baukše, kak je te bilau.«

- Tak vejm, ka ti si na mater fejest navezana bila, fejest si go rada mejla.

»Dja spoj fejest, dja sem materi nikdar nikanej nazaj gučala, dapa hvala baugi, moji mlajši mena tō nej. Moja mati je fejest vōrna bila, nikdar ne morem tau pozabiti, kelkokrat mi je tau prajla mena: 'Dejte moli Boga, če ne, š Boga molila, te ne, š mejla sreče.«

- Pa si molila?

»Molila sem, pa ranč tak je tau gnesden tō, dapa tau gvüšno, ka telko nej, kak je molila moja mati, zato ka ona strašno dosta molila. Dja, kak sem doma vidla pa kak je moja mati name včila, dja tau zato ešče vse držim. Po petkaj, gda je pepenica pa gda je post, dja mlajšom tō ne dam djesti mesau, dapa ranč ne djejo, zato ka oni so v tejm gorrasli, pa oni te tau že tō tak držijo. Na velko soboto večer edni že djejo mesau, dapa mi nej, samo drugi den, na vüzem. Dja sem mlajšom vigdar prajla, ka prvin je tau tak bilau pa tau tak trbej nutdržati, pa oni me bau-gajo ešče gnesden.«

- Šestdesetausmoga leta sta se oženila, drugo leto si pa že tak rodila hčerko Valiko, nej?

»Tak težko sem go mejla, ka sem prajla, ka več nemo rodila. Pa te potistim sem pa tri itak mejla. Gda je najmenši prišo, te sem mislila, ka toga več nemo mogla gorazraniti, pa vidiš, on je že tū tresti lejt star. Štiri mlajše sem mejla pa pomalek itak sva z možaum sama ostala, že samo vekši pojep je doma, drügi so vsi odišli. Dapa on je nama velka pomauč, zato ka kakoli trbej kau-li rama, v gauški, na njivi tana-pravi, v bauto dé ali če trbej, te naja k doktoru pela. Menši sin tū ma edno iz Andovec, pa leko

povejm, ka dobro snejau je zado. Gnauk sem ji pravla, gda sé k nam prišla, aj nika stjōja. Je vcujstanila pa stjōjala, tau vsakša mlada sneja ne napravi ali pa ranč ne vej tjōjati. Dja go spoj rada mam, dja sem tau-

Kovačin Ani z Andovec

ma spoj rada, ka se tak poštü-jeta pa se radiva mata, aj tau navetje tak baude.«

- Nej je leko bilau štiri mlajše gorraniti tak, ka zvün tauga ešče na gazdiji tō trbelo delati, nej?

»Nej je leko bilau mlajše raniti, v fabriko ojditi, pa te ešče doma delati. Dostakrat si tak nazaj mislim, kak se tau vse spoj ladala. Dosta je bilau tau, zdaj pa, gda bi mi baukše šlau, zdaj pa nejmam zdravdja pa te on je ešče tak betežen. Samo tau je dobro, ka mlajši so vsi zamé. Leko, ka so mlajši že zvekšoga kraj od dauma odišli, dapa vsikšo soboto ali v nedelo zato vsi vküper pridemo, pa se veselimo eden drugoma, pa tau je meni največ vrejdno. Tašoga reda dja vse tapozabim, ka me boli.«

- Dostakrat je tak, ka kaj boli?

»Tau ranč ne guči, že sem nej tak kak prvin, človek bola starejši grata, vsigdar ga več vse boli.«

- Kak si leko mlajše ranila pa skrb mejla nanjé, da je venej trbelo delati?

»Delati je trbelo, mlajše smo vō na njivo pelali, pa tam na edno koci so tasejdlji. Vejm, ka Valiko, gda je ešče tak mala bila, smo go nutra v kad djali, gde smo go kaupali, pa tam bila. Mrvlé so go grizle, vrauče je bilau, pa zato itak zrasla. Ešče zdaj se dostakrat smejem pa njej pravim, ka teba vejn tau valalo, ka so te mrvlé zgrizle, zato si najvekša zrasla. Zdaj tak fejest skrb majo na mlajše, na den staukrat njim roke zaperejo pa itak so nikanej bola zdravi kak prvin, gda so se venej na zemlej špilali, pa potistim so s tistimi rokami djeli.

Moja vnukica pa vnuk, mlajši od Valike, sta dosta bila tū pri nas, pa tak sta se vcujvzela, ka ešče gnesden sta tak, kak če bi v vesi gorrasla, nika sta nej aklaviva. Menšoj hčeri, štera je zdaj nej davnik rodila, večkrat pravim, aj malo vōpri-nese malo k mena, vej go dja navčim, aj se ona tū vcujvzeme k pavrskomi žitki, nej go trbej tak na rokaj nositi.«

- Kak si prajla, gnauksvejta ste velko gazdijo meli, pa ranč tak kak pri drugi ramaj, pri vas več tū nega krav, fejest je dolazavertivala ves, nej?

»Cejlak smo dolazavertivali, če bi tej starci nazaj prišli, bi nej vedli, gde so doma bili. Ka kau-li rama pucamo, drugo vse nutrazaraste.«

- Kelko krav ste meli največ?

»Gnauk, če tobro vejm, s tevci vred, edenajset stauga pet, šest krav je bilau. Ka dela je tau bilau pa mantranja, če bi ešče gnauk mlada bila, več bi tau vejn nej delala. Pa mlajši so ranč tak dosta delali na njivi pa na sonžetaj, gda smo senau

nutraspravljali. Najmenši, Norbi, on je že menje delo, zato, ka te že menje krav bilau, največ sta Valika pa Tibi delala. Mlajši so se tak dostakrat žaurgali, ka so vleti nikan nej mogli titi na izlet, ka povejo, gda do je v šauli pitali, gde so bili. Dja sem njim te tašoga reda tak po špajsi pravla, povejte, ka ste na Malōja odli na izlet, tak nedo vedli, gde ste bili. Tau gvüšno, ka velka pomauč so nam bili mlajši pri deli, ranč ne vejm, ka bi bilau, če bi oni nama nej pomagali. Dja nika ne morem prajti na mlajše, oni so nam vsigdar dosta pomagali. Ešče zdaj, gda sem v špitala prišla, je Valika vōprišla iz Varaša, pa druge tō na njivo gnala, aj tikvi okapajo. Pa te je bila najvekša vročina, že dja sem njim pravla, aj njajo, aj se ne mantrajo.«

- Zdaj več nejmate krave, dapa vejm, ka si je ti fejest rada mejla, špajšno je bilau, gda ste je odali?

»Dja sem ešče djaukala, da smo je doladali, dapa dja vsakšo živejno rada mam, nej samo krave. Dostakrat se Tibi čemari, ka dja samo z mački, kokauši, svinjami, s psaumi delam. Dapa dja njema vsigdar pravim, ka nijj ranč tak trbej poštüvati kak človeka, če smo je že gnauk k rami prinesli. Pa tau živejna dobro vej, gda dja domau pridem, te vse so kau-li mene, djesti prosijo pa se muj-sajo.

- Dja tak mislim ranč tak se veselijo mlajši, gda domau prideš ali gda oni domau k materi leko dejo. Od tauga edna mati vejn lepšoga ranč ne more žaleti seba, ka mlajši go tak radi majo, nej?

»Dja vsigdar tau pravim mlajšom: Mlajši, vküperdržta, dobri bojte, eden drugoma pomagajte, poštüvajte se, pa aj tau te tō tak baude, gda name več nede. Te se tū ranč tak radi mejte, kak sem dja rada mejla vas, zato ka brezi lübezni leko maš ka koli, dapa veseli nikdar ne š.«

Karči Holec

DVA NA POTAČI PA EŠKE EDEN KCUJ

Potač ali pa biciklin, če škete, je napravljen za enoga človeka. Depa, dva se na njem tó leko pelata koulakvrat. Tretji že bole žmetno kcuje k dvema sede. Najboukše je gé, ka skrak njega dé. Tak je mali Lajči vsigdar mogo bole brž ojditi za potačom, na sterom sta sejdlja pa poganjala malo vejšiva Barbara pa Sini.

DÜJ NA POTAČI

Barbara, Sini pa mali Lajči so po svojo staro šegi v šanci sedeli, na pou ležali. Z njimi pa je tam biu eške od Barbare potač. Mali Lajči je rejč emo. Gučo je naraji, ranč kak njegvi dejdek. Ranč kak njegvi dejdek je škeu, aj se drugi koulak njega bodjijo, aj je stra za šinjek zgrabi.

»Tou je živa istina. Tou je najbole živa istina. Tou mi je dejdek pripovejdo, njemi pa njegvi dejdek. Sto bi vedo, od koga je tou njemi na vüje prišlo. Depa, dun je tak bilou

pa eške vsigdar se godi. Biu je eden mladi možakar. V srmaštvi je gor zraso. Edni so vsega meli zavole, njegva držina skur nika. V takšom žitki si je od vsega najbole želo biciklin meti. Mantrau se je, delo cejle dneve pa nouči, samo aj pejneze vküper naškrable. Zmejs je gledlo za lidami, ka so potače po pošitji poganjali. Že je tak vövidlo, ka nigdar nede un svojga emo. Depa, dun se je zgodilo. Zmejs je skrb emo za enoga staroga človeka, ka je vcejlak sam ostano na tom

svejti. Un je emo eden trno lejpi biciklin. Tou je njegva erbija bila. Depa, tak je povedo moj dejdek, sreča pa nesreča vküper ojdita. Kak se je té možakar oprvin na potač vseu, je tou tó slegnje bilou. Gnau se je doj po brgej kak je najbole šlau. Od sreče je djuško pa kričo, kelko je leko. Depa, kak pravi moj dejdek, sreča pa nesreča vküper ojdita. Nika je naupek šlau, groubo je spadno pa več nigdar nej gor stano.»

»Ka pa? Noge si je potro?» je pito Sini.

»Nej samo noge. Eške glavou tó, pa je mrou. Depa, tou je eške nej vse. Po tejm, gda so ga pokopali, je biciklina več nin nej bilou. Iskali so ga vse šejrom, nin so ga nej najšli. Že bi skur pozabili na njega, na tisti potač. Že bi skur pozabili, če bi ga ena tetica nej vnoči vidla, kak se vcejlak sam pela doj po brgej. Ja, pun mejsec je

biu. Pa nej samo tou! Na potači je nikoga nej bilou, depa, čülo se je djuškanje pa veseli krič. Ranč kak na tisti nesrečen den. Po tejm so ga lidgé eške večkrat vidli. So vidli potač, čüli vse tisto pa na njem nej nikoga bilou.»

Barbara je tak malo blejda gratala. Sini je pozabo lampe doj zaprejt.

»Ja, tak je bilou. Pa tou je najbole živa istina,« je mali Lajči mogo prajti eške gnouk.

»Tou ge ne dam valati,« je Barbara eške bole blejda gratala. »Tou je nej mogouče. Ge vejim, ka takšno se ne godi.«

Kak je tou prajla, so njoj oči velke gratale kak djajce. Blejda pa je tak gratala, ka bi človek leko skouzi njou gledlo. Zdignila je rokou, s trepetanjom je kazala prejk pošitje na brejg.

»Düj, düj se pela!«

Mali Lajči pa Sini sta poglednola ta prejk. Rejsan! Doj po

brgej se je biciklin pelo, na njem pa je niške nej sejdo. Sini je cükalina vujšla, gda se je eške čülo, kak nekaj krči. Mali Lajči je gor stano pa gledlo, gledlo pa dun vido, ka se godi. Za potačom se je doj po brgej gnau starejši možakar pa kričo:

»Stavi se potač nouri, stavi se!«

Nej dugo se je potač ta obrno. Ja, vujšo njemi je doj po brgej. Z velikimi čemerami ga je nazaj gor po brgej tisko. Mali Lajči se je začno na velke smedjati.

»Ka se pa gor gemleš?! Vej sam ge včasim vejdlja, ka je tou nika takšnoga nej. Samo sam vaja sprobala, če se kaj postrašita,« je ne velke lažala Barbara.

Sini pa je nej nika škeu prajti. Bole je skrb emo, aj se ne vidi tisto mokro tam na lačaj.

Miki Roš

Pohod v dolino zvončkov

Sodobni ljudje se večinoma obveščamo o različnih dogodkih preko spleta. Podobno se je zgodilo, ko sem »slišala« o pohodu v sakalovsko dolino zvončkov. Odkar se je občina Sakalovci

tudi mi zbrali na 15. marec z razliko, da nismo šli v eno od znanih budimpeštanskih kavarn, ampak smo se zbirali pred domačim kulturnim domom. Bilo nas je več kot 30, skupaj otroci in

Očitno smo malo zamudili ali je prišla letošnja pomlad prezgodaj, saj zvončki so večinoma že odcveteli ali so jih nekateri potrgali. Smo pa našli nekaj primerov, ki so lepo cveteli na obeh

Pridružili so se nam tudi malo starejši

pa nam je prav prišla »večerja« na igrišču. Prostovoljni gasilci so nam že kurili ogenj, tako smo lahko takoj začeli peči slanino. Zelo dobro smo se počutili, in zato bi se v imenu udeležencev zahvalila sakalovski samoupravi, ki je v sodelovanju z narodnostno slovensko samoupravo organizirala ta dogodek. In komaj čakamo naslednji vaški družabni program.

Lilla Fasching
Foto: Jože Illés

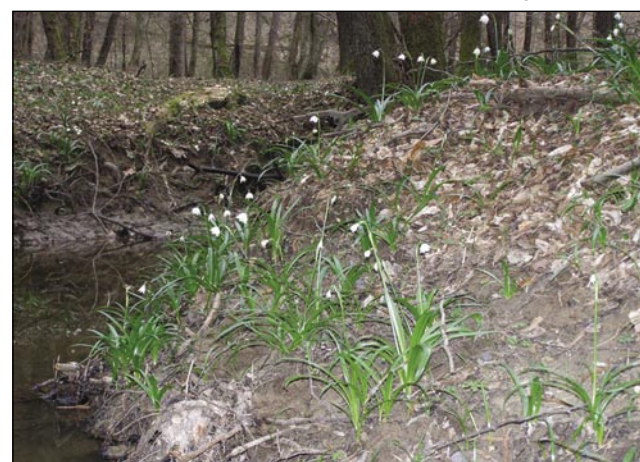

Skupina otrok in mladih v dolini zvončkov

registrirala na najbolj iskani spletni strani, imamo veliko več informacij o vasi. Kot mladeniči marčnih dogodkov pred 166 leti smo se

starši, prišla pa je tudi starejša generacija. Seveda, vsi smo bili radovedni, kako cvetijo zvončki v sakalovskem gozdu.

bregovih Sakalovskega potoka. Kljub temu da nismo našli veliko zvončkov, je bilo vzdušje enkratno. Veliko smo se smejali, na koncu

Zgodnja pomlad je hitro pobrala zvončke, nekaj lepih primerkov smo našli ob potoku

